

**dones
drets** **AMB**

**Articulació feminista pels
drets de les dones en
situació de trata amb
finalitat de prostitució
forçada**

1. Diferenciem conceptes: la trata, el tràfic i la prostitució no són el mateix. ... 2
2. Definim la trata amb finalitats de prostitució forçada com una forma de violència masclista i un greu atemptat contra els drets humans de les dones. ... 3
3. Impulem que totes les intervencions, públiques o privades, tinguin com a centre la garantia dels drets de les dones..... 3
4. Defensem un abordatge des d'una perspectiva ètica feminista, no moral. 4
5. Reconeixem l'autonomia de les dones i el seu protagonisme en els seus propis processos per a desvincular-se de la violència..... 5
6. Creiem que defensar l'autonomia de les dones no es compatible amb les seva criminalització i/o victimització..... 6
7. Evitem totes les formes de re-victimització i de violència institucional. 6
8. Defensem la rigorositat de dades i la implementació de metodologies feministes de recerca..... 8
9. Promovem un tractament informatiu respectuós i seriós que no reprodueixi estereotips de gènere o estigma social 9
10. Apostem per un abordatge coordinat i equilibrat des de diferents àmbits i espais d'actuació..... 10

1. Diferenciem conceptes: la trata, el tràfic i la prostitució no són el mateix.

¿Què és la trata? **La trata és un delicta contra els Drets Humans, implica la captació, el trasllat, sense necessitat de traspasar fronteres, i l'explotació de les persones mitjançant la coacció.** Per aquest motiu, parlem de trata amb finalitats "prostitució forçada" per referir-nos a allò que legalment es coneix com a "tràfic d'éssers humans amb finalitat d'explotació sexual". El terme **tràfic d'éssers humans** genera confusió ja que es barreja amb el concepte tràfic de persones. Per altra banda, creiem que parlant de **prostitució forçada** s'entén amb claredat la situació de violència. El concepte d' "explotació sexual" no té una definició jurídica, és ambigu i no reconeix el treball forçat de les dones.

El tràfic de persones és el creuament irregular de les fronteres d'un Estat. El tràfic sempre està condicionat pel tancament de les fronteres per part dels Estats, cosa que produeix condicions d'inseguretat i risc en les migracions.

La trata no és un problema de fronteres ni afecta únicament a les ciutadanes estrangeres. No obstant això, quan ambdues situacions – de trata i tràfic – es donen de forma simultània, o quan les dones en situació de trata són també ciutadanes estrangeres, es produeixen situacions de major vulneració de riscos per un context polític i social racista i xenòfob.

Diferenciar amb claredat la trata del tràfic implica no permetre polítiques de persecució de les migracions amb el pretext de "lluitar contra la trata". Distingir la trata del tràfic, situacions ben diferenciades sobretot dins en Codi Penal¹, vol dir no permetre criminalitzar les migracions, ni mantenir estereotips racistes o xenòfobs. Alhora cal reclamar polítiques públiques contra la trata que posin el punt d'atenció en els Drets Humans de les dones i no en la defensa de les fronteres dels Estats.

De la mateixa forma, **evitar la confusió entre la trata i l'activitat de la prostitució** implica ser més rigoroses i assenyalar amb major eficàcia les intervencions necessàries per protegir els drets de les dones.

Cal diferenciar entre la prostitució i la trata. Exercir la prostitució no implica un delicta en si mateixes i confondre aquesta activitat amb la trata d'éssers humans implica permetre polítiques de criminalització de les dones empitjorant les seves vides, empobrint-les i denigrant-les. A més a més, significa obstaculitzar les intervencions realment centrades en la lluita contra la trata.

---

¹ El Codi Penal recull aquestes dues situacions en capítols diferents. L'article 177bis es refereix al Tràfic d'Éssers Humans (Trata) i l'article 318bis al Tràfic de Persones. A més a més, l'article 188.1 del CP es refereix al proxenetisme, entès com a lucre de la prostitució aliena quan la víctima es troba en situació de vulnerabilitat o quan s'imposen condicions oneroses, desproporcionades o abusives. La pràctica jurisprudencial ha fet que, en la seva aplicació, aquest article només es consideri quan existeixi coacció sobre la prostitució (prostitució forçada) i, per tant, ha quedat en desús en favor del 177bis.

2. Definim la trata amb finalitats de prostitució forçada com una forma de violència masclista i un greu atemptat contra els drets humans de les dones.

La trata amb finalitats de prostitució forçada és una forma de violència masclista, com ho són altres formes de trata – matrimonis forçats o el servilisme al treball de cura i manteniment de la llar - que constitueixen, segons la Directiva europea 2011/36/UE, formes de trata amb biaix de gènere.

La trata amb finalitats de prostitució forçada **afecta a les dones de manera desproporcionada, per tant, és una forma de violència de gènere, com queda establert al Conveni d'Istanbul**. Tanmateix, no és únicament la qüestió quantitativa la que determina la nostra aposta definitiva per definir-la com una forma de violència masclista.

Definim certs tipus de trata com a formes de violència masclista, en consonància amb la Llei 5/2008 de la Generalitat de Catalunya, perquè les seves dinàmiques es basen en la coacció de les llibertats i en el control de les decisions de les dones, sustentades en la desigualtat material i simbòlica del patriarcat.

La violència de la trata amb finalitats de prostitució forçada té diferents maneres d'expressar-se en una cadena de violències: violència física, violència psicològica, violència sexual, violència econòmica, etc. que vulneren de manera constant i sistemàtica molts dels drets fonamentals de les dones.

És, per tant, una forma de violència masclista ja que pretén limitar, i eliminar, l'autonomia de les dones de manera directa i intencionada i constitueix una violació dels drets humans de les dones.

3. Impulesem que totes les intervencions, públiques o privades, tinguin com a centre la garantia dels drets de les dones.

Creiem que **una perspectiva feminista de DDHH és la base ineludible** per l'abordatge de la protecció dels drets de les dones en situació de trata amb finalitats de prostitució forçada, tant en el disseny de polítiques públiques com en la intervenció directa a cada pas. **Els drets de les dones han de situar-se al centre de totes les intervencions ja que la seva garantia ha de ser prioritària i no pot quedar relegada a objectius de seguretat o de lluita contra el crim organitzat.**

Segons la GAATW²: "La tendència a unir la trata al terrorisme i al crim organitzat prioritza un enfocament basat en l'aplicació de la llei, enlloc dels Drets Humans, en què les persones tractades són vistes com a criminals i com una amenaça a la

---

² Global Alliance Against Traffic In Women

seguretat nacional i la prestació d'assistència a les persones tractades disminueix o esdevé condicional...''.

La tendència a abordar la trata des d'altres perspectives – basades principalment en un enfocament policial de la lluita contra el crim – pot produir una gran desprotecció, aïllament social, desconfiança en els recursos públics i situacions de revictimització.

De fet, l'experiència del moviment feminista ha permès entendre la complexitat dels processos de desvinculació en situacions de violència masclista. Aquesta experiència ens indica que no sempre la denúncia policial/judicial és l'elecció de totes les dones, ni el camí immediat per tal de defensar els seus propis drets. Hem de respectar i acompanyar aquesta decisió.

Per això, cal centrar els esforços en la defensa dels drets de les dones en situació de trata, fins i tot en la lluita contra les xarxes, i allunyar-se d'operatius d'estrangeria o de les campanyes contra la prostitució que són molt visibles, però sense efectivitat.

Defensem que la garantia de drets ha de ser incondicional e ineludible des del mateix moment de la detecció de la violència.

4. Defensem un abordatge des d'una perspectiva ètica feminista, no moral.

Vivim en societats plurals on l'ètica té el paper de qüestionar, fer-nos reflexionar i modificar les nostres diverses morals lligades a valors culturals, i per tant, canviant.

Reivindiquem un abordatge basat en una ètica feminista, associada a la responsabilitat davant la vulneració de Drets Humans de les dones i no pas a les creences o conviccions de l'àmbit moral.

Devem evitar intervencions que suposin un judici de valor o qüestionin les decisions de les dones en relació als seus processos migratoris, al seu cos o a la seva sexualitat. És propi d'un context patriarcal negar a les dones la seva capacitat de decidir les seves pròpies estratègies de resistència.

Defensem un abordatge ètic feminista que fugi de posicionaments que donen prioritat a qüestions de "convivència cívica", "visibilitat" o que construeixin "víctimes perfectes" basant-se en estereotips. La migració o la prostitució poden ésser eleccions de les dones; la violència masclista mai no ho és.

Per tot això, no és una "millor víctima" qui desconeixia que es dedicaria a la prostitució abans de ser captada per una xarxa de trata ni es mereix més drets qui no havia decidit migrar. L'engany en la trata existeix sempre, encara que les persones haguessin decidit viatjar, encara que sabessin que es dedicarien a la

prostitució, al treball de cura de la llar o la indústria tèxtil. La decisió prèvia sobre l'activitat o sobre el desig de migrar no pot ser un element culpabilitzador.

L'ètica és, doncs, tant la perspectiva per a construir la defensa i garantia dels drets de les dones en situació de trata com una clau des d'on qüestionar les nostres accions i deconstruir imaginaris.

5. Reconeixem l'autonomia de les dones i el seu protagonisme en els seus propis processos per a desvincular-se de la violència.

Les vides pertanyen a les dones, les solucions per tant, son les seves. **Reconèixer la capacitat per a prendre decisions de les dones és reconèixer la seva autonomia.** És imprescindible el respecte als processos i temps de les dones en situació de trata per a desvincular-se de les situacions de violència des de la detecció.

És absolutament necessari desmarcar-se d'abordatges que reproduïxen la invisibilitat i neguen la capacitat de decisió de les dones. El paper de les intervencions ha de ser sempre acompanyar i enriquir amb eines, recursos i mitjans en el marc de la garantia dels seus drets.

El primer dret que cal restituir davant una situació de trata és el reconeixement de la seva autonomia. No només a la seva autonomia física en relació al dret a una vida lliure de violència sinó també a la seva llibertat per a prendre decisions. Ja sigui tant en el procés de desvinculació dels tratants com en la recuperació. Això inclou el dret a decidir quan, com, on, a decidir mantenir el projecte migratori o l'exercici de la prostitució de manera lliure.

Al mateix temps, missatges com "de la trata no es pot sortir", "necessiten ser rescatades", "les hem alliberat", o idees sobre la passivitat de les dones davant la violència, no només no reflecteixen la seva realitat com a subjectes traient valor a les seves resistències sinó, a més a més, les converteixen falsament en objectes de les intervencions.

Aquests missatges sobrevictimitzadors desanimen a aquelles que emprenen nous processos per a desvincular-se de situacions de trata. Un èmfasi en la vulnerabilitat pot afermar-la encara més, ja que assumeix falsament que les dones no poden actuar per si mateixes.

Per això, les campanyes de prevenció de la trata en cap cas poden basar-se en posar èmfasi en la vulnerabilitat de les dones, restringir les seves llibertats o infondre por a que prenguin les seves pròpies decisions.

6. Creiem que defensar l'autonomia de les dones no es compatible amb les seva criminalització i/o victimització.

La vulnerabilitat de les dones no és inherent al gènere, és el resultat d'un context estructural patriarcal de desigualtat i discriminació social. **La criminalització i la victimització de les dones aprofundeix en la discriminació i per tant implica restringir l'exercici efectiu dels seus drets.**

L'estigma de la prostitució, que assenyala a les dones com a "pobretes" (víctimes) i "culpables" (criminals), influeix de manera concreta i directa en l'abordatge de la trata amb finalitats de prostitució forçada. Descoratjar o desanimar les migracions, les eleccions i decisions sobre el propi cos i les estratègies de resistència de les dones és, sens dubte, desalentador alhora la seva autonomia. Per això, cal evitar mesures i actituds paternalistes i/o prohibicionistes que restringeixin la llibertat de les dones castigant-les amb el suposat objectiu de "protegir-les", "rescatar-les" o "salvar-les".

Tot i que **entendem que les dones en situació de trata son, des d'una perspectiva jurídica "víctimes" d'un delictes greu, també son el motor real dels seus processos de recuperació.** Els seus processos per a desvincular-se de les violències son molt més diversos, rics i no sempre impliquen determinar-se com a "víctimes" ni molt menys ser victimitzades. **Les dones no son "víctimes" sinó que estan exposades a vulneracions de drets que les converteixen en víctimes.**

En cap cas, l'abordatge de la trata pot criminalitzar o perseguir les dones que exerceixen prostitució. En el marc jurídic actual, la prostitució no és un delictes penal. Sancionar la prostitució a través d'ordenances o lleis criminalitzadores no és una opció real ni efectiva per a intervenir sobre la Trata.

A més a més, la criminalització obstaculitza les possibilitats de totes les dones per a desvincular-se de situacions de violència masclista i això és particularment preocupant en el cas d'aquelles que estan en situació de trata ja que genera una falsa percepció sobre el seu lloc com a "criminals" que provoca aïllament social i dificulta que puguin sentir-se legítimes per a demanar suport.

Criminalitzar no és una resposta eficaç, a més a més vulnera els drets de totes; de les víctimes de trata i de les que han decidit exercir prostitució. Les víctimes de trata no poden convertir-se en danys colaterals de les polítiques de persecució a la prostitució ni viceversa.

7. Evitem totes les formes de re-victimització i de violència institucional.

Les dones són diverses i, de la mateixa forma, ho són les seves experiències i els seus processos vitals. Les intervencions institucionals, per tant, han de al màxim

aquesta interseccionalitat comprenent la situació de violència des d'una base multidimensional.

És necessari **evitar reproduir l'estigma en l'elaboració de polítiques públiques, així com basar-se en estereotips d'una "víctima imaginària" que no es correspon amb els processos reals de les dones en situació de trata.** Per això, s'han d'incloure les aportacions de les dones en situació de trata per a dissenyar accions dirigides a millorar la seva qualitat de vida.

Apostem pel desenvolupament de polítiques públiques que s'apropin a les realitats de les dones incloent mesures de sensibilització i de formació a professionals. Això ha de permetre realitzar una mirada introspectiva i descobrir de quina manera ens travessen la perspectiva patriarcal, l'estigma i els prejudicis i dimensionar així les conseqüències d'actuar sota aquests estereotips en l'abordatge de la trata.

La decisió de les dones en situació de trata de col·laborar (o no) amb la recerca policial, o la quantitat d'informació que tenen sobre els seus tratants, no pot condicionar, en una lògica d'intercanvi de favors, el reconeixement dels seus drets. Les dones en situació de trata no són qui ha de carregar amb el pes dels processos de detecció, atenció o recuperació, ni en l'àmbit social ni a les investigacions policials/judicials.

Al mateix temps, és indispensable implementar canvis en els mecanismes legals i judicials per a millorar tant els processos com el coneixement de les diferents vivències de les dones enfront situacions de violència masclista. Això ha de suposar poder contextualitzar les seves decisions i evitar que tot el pes de la causa recaigui en les seves declaracions.

Els drets de les dones en situació de trata han de garantir-se, en el marc de les diferents competències locals, nacionals i internacionals, sense necessitat de denúncia, de judici, ni per suposat, dels resultats de les sentències. Així ho reconeixen les Directives europees 2011/36/UE i 2012/29/UE.

És necessari **destinar recursos per a totes les fases d'acompanyament a les dones víctimes de trata**, prioritzant la formació de professionals dels serveis públics d'atenció (social, sanitària, jurídica, en violència de gènere, etc.) per que puguin integrar-se en aquests circuits amb facilitat i assumint el recolzament a serveis específics per cobrir tota la diversitat de necessitats de les víctimes de trata.

S'ha d'apostar per un equilibri de recursos que permeti garantir els drets de les víctimes de trata, això requereix, tal com indiquen les convencions internacionals³ sobre violència contra les dones, assumir responsabilitats. L'omissió en el desenvolupament de mesures adequades és també una forma

---

³ Cedaw i Conveni d'Estambul

de violència institucional i com tal ha de ser eradicada, com ja va determinar el Tribunal Europeu de Drets Humans⁴.

De la mateixa forma, és imprescindible contemplar la reparació econòmica com un dret fonamental de les víctimes de trata reconegut a l'Article 30 del Conveni d'Estambul. No implementar els mecanismes necessaris per tal de fer efectiu aquest reconeixement implica un obstacle important en la garantia de drets.

8. Defensem la rigorositat de dades i la implementació de metodologies feministes de recerca.

Les dades acostumen a ser confuses, les fonts escasses i el biaix ideològic determinant a l'hora de realitzar un diagnòstic. Assistim a un ball incessant de xifres respecte a la quantitat de persones tractades en els últims anys. Per aquest motiu es fa imprescindible la implementació de metodologies feministes, que suposenn una anàlisi crítica del context, que tenen en compte la desigualtat de gènere i que col·loquen en el centre les veus i situacions de les dones.

Les dades oficials provenen principalment d'institucions públiques que comptabilitzen les persones identificades com a víctimes de trata en el marc de operatius policials i/o processos judicials. En aquest cas, les xifres son escasses degut a que la gran majoria de persones tractades no són identificades per la policia ni formulen una denúncia. A més a més, aquests informes no sempre detallen les dades diferenciades per sexe i formes de trata ni compten amb indicadors elaborats amb perspectiva de gènere. Tampoc no incorporen una anàlisi d'impacte dels mecanismes de protecció i garanties de drets en relació a la quantitat de víctimes detectades.

A la mateixa vegada, aquests informes inclouen conceptes molt genèrics com poden ser "dones en risc de ser víctimes de trata" o "víctima potencial", que apareixen habitualment en documents oficials i fan referència simplement a la totalitat de dones que exerceixen la prostitució contactades per entitats socials o de cossos policials. No ofereixen, per tant, informació sobre l'abast real de la trata.

En el cas de les entitats socials, les seves dades fan referència a intervencions concretes al territori on duen a terme els seus programes. La dificultat afegida és que cada organització pot definir conceptes molt diversos per tal de descriure, segons la seva base ideològica, la població de dones atesa. Així, algunes entitats poden generar una important confusió al fer servir "explotació sexual" com a sinònim de trata. El concepte d'explotació sexual, que manca de definició jurídica, és, per tant, un genèric calaix de sastre on, segons els interessos

---

⁴ Sentència Rantsev v. Chipre i Rússia (Eur. Ct. H.R. Ene. 7, 2010)

polítics, s'inclou desordenadament la totalitat de la prostitució, sense determinar la presència (o no) d'indícis de trata.

Enfront aquesta disparitat de criteris, l'ús de dades és un element més per legitimar arguments particulars o simplement per justificar que "alguna cosa s'està fent".

En aquest context de confusió i d'absència d'estadístiques fiables, defensem una utilització de dades responsable. Els informes quantitius han de contextualitzar-se, no extrapolar-se i llegir-se amb capacitat de crítica en relació a les limitacions i/o interessos de cada font. Així mateix **és necessari clarificar conceptes i promoure la rigurositat allunyant-se d'usos que puguin minimitzar -o exagerar- la realitat de la trata.**

Des d'una perspectiva de Drets Humans⁵, **hem d'apostar per visibilitzar totes les diferents formes de trata, incorporant, a més, indicadors amb perspectiva de gènere i realitzant avaluacions d'impacte** que permetin modificar els abordatges de la trata i avaluar els recursos disponibles.

Les polítiques públiques actuals es basen en mesures de criminalització contra la prostitució i eludeixen responsabilitats sobre la detecció sobre altres formes de trata. Aquesta situació ha portat el Consell d'Europa a assenyalar la manca de dades en sectors de risc com l'agricultura, l'hosteleria, la feina domèstica i el tèxtil⁶.

I tant **en estudis o informes** sobre la trata amb finalitat de prostitució forçada, com sobre altres formes de trata i sobre altres violències masclistes, s'han **d'incorporar metodologies feministes de treball i recerca** que ens permetin fer reflexions, avaluacions i propostes de modificació de les polítiques públiques actuals de manera molt més constructiva.

Les avaluacions, tant quantitatives com qualitatives, ens han de permetre impulsar mesures que millorin de manera substancial l'exercici efectiu dels drets de les dones en situació de trata, és a dir, de les seves vides.

9. Promovem un tractament informatiu respectuós i seriós que no reproduïx estereotips de gènere o estigma social

Vivim en una societat mediatitzada on el paper de la comunicació és fonamental. Ho és, tant per compartir i contrastar informació, com per mantenir i reproduir estereotips vulnerant novament els drets de les dones.

---

⁵ En compliment de la Directiva europea 2011/36/UE i el Conveni d'Estambul en el seu Article 11.

⁶ Informe d'avaluació del grup d'experts sobre la lluita contra la trata d'éssers humans - GRETA Consell d'Europa - 26 de juny de 2018

En aquest context, **els mitjans de comunicació exerceixen un poder important des d'on poden canviar la mirada i trencar l'estigma social o bé poden mantenir, reproduir i normalitzar les situacions de violència masclista.**

Per això, és necessari un **tractament informatiu acurat i rigorós, adequat per situacions de violència masclista, que no reproduïxi estereotips de gènere, que no confongui trata amb altres situacions**, que no simplifiqui contextos complexos i que prioritzi la informació contrastada.

És massa habitual un tractament informatiu que busca titulars alarmistes i sensacionalistes, que parla de les dones que exerceixen prostitució com objectes o amb apel·latius denigrants, que no té en compte els seus drets d'imatge i el seu dret a la intimitat. Aquest tractament informatiu habitualment confon trata amb tràfic, barreja clients amb proxenetes i tratants i assimila prostitució a explotació sexual. Desgraciadament, és massa freqüent trobar una comunicació que reproduïx la violència i la criminalització envers les dones, més basada en la urgència i en la cerca de testimonis esgarriuosos i sensacionalistes en comptes d'aprofundir en la sensibilització social i en la recerca crítica.

Entenem que moltes vegades la qualitat de les notícies té relació amb les condicions precàries d'exercici de la professió de periodista, que està supeditada a escassos temps de preparació, recerca o contrast en el marc de decisions empresarials. Si bé és cert, aquestes raons no exclouen les responsabilitats dels mitjans en la reproducció d'estereotips o la normalització dels rols de gènere des de l'estigma social de la prostitució.

Sense cap mena de dubte, tanta confusió també qüestiona el paper dels gabinets de premsa d'algunes institucions, partits polítics i entitats que col·laboren en fer públics informes, propostes i expressions desafortunades, amb poc o cap coneixement de les realitats de la trata i moltes vegades sota paradigmes morals sobre la prostitució.

La rigorositat, la capacitat crítica, l'ús adequat de dades, una bona selecció de fonts, el respecte a la intimitat de les dones, la selecció de les imatges utilitzades a les notícies i la perspectiva informativa sobre la trata - com sobre qualsevol altra violència masclista - són compromisos que s'han de construir des de la responsabilitat i la confiança mútua.

10. Apostem per un abordatge coordinat i equilibrat des de diferents àmbits i espais d'actuació.

Creiem que **és necessari impulsar un abordatge equilibrat des de diferents àmbits d'actuació que permetin coordinacions reals i efectives en el marc de la garantia de drets de les dones en situació de trata.**

L'abordatge de la trata implica necessàriament una intervenció des de diferents àmbits d'actuació. L'acadèmia, els serveis públics d'atenció, els cossos policials, els càrrecs polítics de cada administració, fiscalia, la judicatura, les entitats socials, els mitjans de comunicació, etc., cada actor social ha d'acomplir amb un paper important en la defensa dels drets de les víctimes de trata, ja sigui que estiguin identificades oficialment o no.

L'elaboració de polítiques públiques, de circuits, protocols i plans d'actuació han d'estar dirigides a garantir els drets de les víctimes des de la detecció d'indis. S'han d'incloure mesures que vagin més enllà de l'àmbit policial i judicial degut a que la major part de les dones no denuncien o ni tan sols són identificades oficialment pels cossos policials ja sigui per decisió pròpia, per salvaguardar la seva seguretat personal o simplement per mancar de la informació requerida sobre els seus tratants. Incloure aquestes realitats - fins ara invisibilitzades - també ha de ser una prioritat per afermar una intervenció integral.

De la mateixa manera, **cal realitzar avaluacions d'impacte** per tal de determinar bones pràctiques i incidències que ens permetin seguir avançant en una resposta coordinada en la defensa de drets.

Tots **els espais de decisió i de treball interinstitucionals han d'incorporar entitats especialitzades que treballin diàriament en contacte amb dones en situació de trata i establir mecanismes d'incidència directa** per a que les seves aportacions puguin recollir-se en la elaboració i avaluació de les polítiques públiques desenvolupades.

A més a més, per tal de poder abastar de manera molt més precisa una ampla realitat de situacions, **hem de proposar la incorporació també de les dones que exerceixen prostitució en la detecció i primera intervenció.** Si bé elles no tenen obligació ni responsabilitat institucional, poden ser importants aliades per a difondre informació de recolzament a dones en situació de trata.

Apostem per una coordinació que teixeixi aliances, elabori acords, convenis i pactes que es dirigeixin a millorar la vida de les dones en situació de trata sota premisses que parteixin d'una perspectiva feminista de Drets Humans.